

شرکت بورس کالای ایران

## معاونت توسعه بازار و مطالعات اقتصادی

مدیریت توسعه بازار مشتقه



بروشور آموزشی بازار مجازی  
قراردادهای آتی

بهمن ماه ۱۳۹۶



abcBourse.ir



@abcBourse\_ir

مرجع آموزش بورس



باز نشر:

## فهرست مطالب

فصل اول: آشنایی با معاملات قراردادهای مشتقه.....	۳
۱. آشنایی با قراردادهای آتی.....	۳
۲. آشنایی با قراردادهای اختیار معامله.....	۸
فصل دوم: بازار مجازی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران.....	۱۲
۱. معرفی.....	۱۲
۲. نحوه ورود و عضویت.....	۱۲
۳. انتخاب مبلغ سرمایه گذاری.....	۱۳
۴. نحوه فعالیت سامانه.....	۱۳
فصل سوم: تفاوت های مهم بازار مجازی مشتقه با بازار واقعی مشتقه بورس کالای ایران.....	۱۹
فصل چهارم: نحوه ورود به بازار قراردادهای مشتقه.....	۲۵
۱. انتخاب کارگزار.....	۲۵
۲. دریافت کد.....	۲۵
۳. افتتاح حساب عملیاتی.....	۲۵
۴. مبلغ مورد نیاز برای سرمایه گذاری.....	۲۵
۵. امکان انجام معامله به صورت برخط (آنلاین).....	۲۶

فصل اول این راهنما، به توضیح اصطلاحات و فرآیندها در بازار قراردادهای مشتقه می‌پردازد.<sup>۱</sup> در فصل دوم بخش‌های مختلف سامانه بازار مجازی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران معرفی و نحوه کار با سامانه توضیح داده شده است تا کاربر ضمن آشنایی با معاملات قراردادهای مشتقه، نحوه فعالیت در بازار را به صورت عملی در محیطی شبیه سازی شده با معاملات واقعی تمرین نماید. در فصل سوم نیز تفاوت‌های بازار مجازی با بازار واقعی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران بیان می‌شود. در فصل چهارم نیز نحوه ورود به بازار قراردادهای مشتقه در شرکت بورس کالای ایران شرح داده خواهد شد.

## فصل اول: آشنایی با معاملات قراردادهای مشتقه

### ۱. آشنایی با قراردادهای آتی

با توجه به اینکه مفاهیم موجود در سامانه بازار مجازی، تقریباً به طور کامل مشابه مفاهیم بازار قراردادهای مشتقه می‌باشد، در این بخش به توضیح اصطلاحات رایج در معاملات قراردادهای آتی و قوانین و مقررات حاکم بر آن می‌پردازیم.

### قرارداد آتی

قرارداد آتی، قراردادی است که بر اساس آن فروشنده متعهد می‌شود در سررسید مشخصی (مثلاً اسفند ماه ۹۶)، مقدار معینی از کالای مشخص را (مثلاً ۱۰ سکه طلا) به قیمت مشخص بفروشد و در مقابل، طرف دیگر قرارداد متعهد می‌شود همان کالا با همان مشخصات را در همان سررسید مشخص بخرد.

### موقعیت تعهدی خرید

فردی که در بورس قرارداد آتی را می‌خرد و خود را متعهد به خرید دارایی پایه در تاریخ معینی می‌نماید، اصطلاحاً موقعیت تعهدی خرید اخذ کرده است. این شخص اگر تا تاریخ سررسید این موقعیت را حفظ نماید ضرورتاً باید کل ارزش دارایی پایه را پرداخت نماید و کالا را تحویل گیرد.

### موقعیت تعهدی فروش

<sup>۱</sup> شایان ذکر است این فصل به طور خلاصه به توضیح برخی اصطلاحات می‌پردازد لذا پیشنهاد می‌گردد برای آشنایی بیشتر بروشورهای آموزشی قراردادهای آتی و اختیار معامله را مطالعه فرمایید

اصطلاحاً گفته می‌شود کسی که در بورس، قرارداد آتی را به فروش می‌رساند، خود را به تحویل دادن دارایی پایه در تاریخ معینی در آینده متعهد می‌نماید. اگر این فرد تا تاریخ سررسید قرارداد این موقعیت را حفظ نماید ضرورتاً باید دارایی پایه را تحویل دهد.

### مشاهده نمای بازار

تابلو معاملات قراردادهای آتی از طریق سایت شرکت بورس کالای ایران در بخش بازارها، بازار مشتقه، تابلوی برخط بازار، قابل مشاهده می‌باشد.

### نماد معاملاتی

هر نماد معاملاتی متشکل از نام کالا، ماه و سال قرارداد می‌باشد. برای مثال در نماد معاملاتی GCES97، علامت اختصاری GC مربوط به نام کالا (Gold Coin)، علامت اختصاری ES مربوط به ماه قرارداد (اسفند) و 97 مربوط به سال قرارداد می‌باشد.

### نحوه انجام معامله

قبل از شروع معامله در هر نماد معاملاتی، در دوره پیش‌گشایش مشتریان می‌توانند از وضعیت بازار ارزیابی داشته باشند. دوره پیش‌گشایش دوره ایست که در آن امکان ثبت، تغییر و حذف سفارش وجود دارد اما هیچ معامله‌ای انجام نمی‌شود. مدت این دوره ۳۰ دقیقه ابتدایی جلسه معاملاتی است که پس از آن حراج تک قیمتی اجرا خواهد شد. پس از دوره پیش‌گشایش، حراج تک قیمتی، جهت کشف یک نرخ برای اجرای سفارشات ثبت شده انجام می‌شود. در حراج تک قیمتی از بین قیمت‌های موجود در صف خرید و صف فروش که امکان انطباق با یکدیگر را دارند، قیمتی انتخاب می‌شود که براساس آن بیشترین حجم معاملات در بازار امکان‌پذیر باشد؛ سپس تمامی سفارشات ممکن را به آن قیمت با یکدیگر تطبیق داده و از صف خارج می‌نمایند. پس از حراج تک قیمتی معاملات با حراج پیوسته ادامه می‌یابد. در حراج پیوسته سفارشات خرید و فروش به ترتیب، با اولویت قیمتی و سپس اولویت زمانی، برای مشتریان در صف خرید یا فروش قرار می‌گیرند. هر زمان قیمت خرید و فروش با یکدیگر تطبیق یابند (match شوند)، در همان زمان معامله انجام می‌گیرد. قابل ذکر است که در دوره پایانی معاملات (۵ دقیقه پایانی یک روز معاملاتی)، ورود سفارش جدید یا ابطال سفارشات امکان‌پذیر نمی‌باشد.

ساعت، روزهای انجام معامله و مراحل جلسه معاملاتی

ساعت معاملاتی مربوط به هر دارایی پایه در مشخصات قرارداد آن دارایی پایه اعلام می‌شود. با توجه به وجود دارایی‌های مختلف در بازار مجازی، برای اطلاع از ساعات معاملاتی باید به مشخصات قرارداد هر دارایی ذکر می‌شود.

مراحل جلسه معاملاتی نیز به شرح زیر است:

۱. دوره پیشگشایش (امکان ورود سفارش، ویرایش و حذف آن وجود دارد ولی معامله‌ای انجام نمی‌شود)

۲. حراج تک قیمتی (پس از دوره پیش‌گشایش، در حراج تک قیمتی، قیمت اولین معامله کشف می‌شود)

۳. حراج پیوسته (پس از کشف قیمت، معاملات به صورت پیوسته ادامه دارد و مشتریان می‌توانند اقدام به اخذ موقعیت یا بستن آن نمایند)

۴. دوره پایانی معاملات (۵ دقیقه پایانی معاملات است که در آن امکان ورود سفارش وجود ندارد و فقط اجازه ویرایش و حذف سفارش برای مشتریان وجود دارد)

۵. بسته شدن جلسه معاملاتی (پایان معاملات و شروع فرآیند محاسبه قیمت تسویه)

### وجه تضمین اولیه

برای معامله هر قرارداد آتی، مبلغی تحت عنوان وجه تضمین اولیه در مشخصات قرارداد دارایی پایه مذکور مندرج در سایت شرکت بورس کالای ایران اعلام می‌شود. این مبلغ به عنوان تضمین تعهدات هر مشتری از وی اخذ می‌شود. شایان ذکر است با توجه به اینکه مبلغ دقیق وجه تضمین اولیه بر اساس تغییرات قیمت دارایی پایه به صورت مدور تغییر می‌کند، این مبلغ از طریق اطلاعیه وجه تضمین اولیه در بخش اعلانات آتی سایت شرکت بورس کالای ایران اطلاع رسانی می‌شود.

به عنوان مثال در صورتی که وجه تضمین در قراردادی دارایی پایه، مبلغ A ریال تعیین شود، سرمایه‌گذار می‌بایست برای اخذ هر قرارداد آتی مبلغ A ریال را در حساب عملیاتی خود موجود داشته باشد.

### تخفیف بین سررسید در قراردادهای آتی

در صورتی که مشتری اقدام به اخذ موقعیت تعهدی خرید در یک سررسید نماید، می‌تواند به همان تعداد و با همان مبلغ وجه تضمین اولیه در سررسیدی دیگر موقعیت تعهدی فروش اخذ نماید (و بالعکس). در واقع بیشینه موقعیت‌های تعهدی باز خرید و یا فروش معیار اخذ وجه تضمین اولیه خواهد بود.

### قیمت تسویه

پس از پایان آخرین جلسه معاملاتی در هر روز، قیمت تسویه کشف و اعلام می‌شود. سپس با توجه به تعداد موقعیت‌های باز روزهای قبل و تعداد معاملات هر سرمایه‌گذار در طی روز، مابه‌التفاوت قیمت خرید و یا فروش هر قرارداد با قیمت تسویه آن قرارداد به موجودی حساب مشتری نزد بورس اضافه یا از آن کم خواهد شد.

### حد نوسان روزانه قیمت

در هر روز معاملاتی مشتریان می‌توانند قیمت‌های مدنظر خود را در دامنه مثبت و یا منفی ۵ درصدی قیمت تسویه روز معاملاتی قبل در سامانه وارد نمایند. به این دامنه حد نوسان روزانه قیمت گفته می‌شود که در مشخصات هر قرارداد آتی ذکر می‌شود.

### اندازه قرارداد

هر قرارداد آتی شامل مقدار مشخصی از دارایی پایه می‌باشد که برای هر دارایی متفاوت است. اندازه قرارداد هر دارایی پایه در مشخصات قرارداد آن دارایی اطلاع‌رسانی خواهد شد. در سامانه بازار مجازی با کلیک بر روی «i» برای هر قرارداد قابل مشاهده خواهد بود.

### حداقل تغییر قیمت سفارش

کمترین میزان تغییر قیمت سفارشات خرید یا فروش مشتریان است. در سامانه بازار مجازی با کلیک بر روی «i» برای هر قرارداد قابل مشاهده خواهد بود. برای مثال برای قرارداد آتی سکه طلا ۵,۰۰۰ ریال برای هر سکه می‌باشد. بدین معنی که با توجه به اینکه هر قرارداد ۱۰ سکه می‌باشد، قیمت سفارشات بر روی تابلو معاملاتی بر اساس مضربی از ۵۰,۰۰۰ ریال تغییر خواهد کرد. حداقل تغییر قیمت سفارش هر دارایی پایه در مشخصات قرارداد آن دارایی اطلاع‌رسانی خواهد شد.

### حداکثر حجم هر سفارش

حداکثر تعداد قراردادی است که مشتریان هنگام ورود سفارش برای هر دارایی پایه می‌توانند ثبت نمایند. برای مثال در قرارداد آتی سکه طلا مشتریان حداکثر می‌توانند تعداد ۲۵ قرارداد را در هر سفارش وارد سامانه نمایند. به عنوان مثال اگر مشتری مایل به اخذ ۳۰ موقعیت خرید باشد، نمی‌تواند ۳۰ قرارداد را در یک سفارش ثبت نمایند، می‌بایست آن را در حداقل دو سفارش با حجم‌های مختلف (با رعایت حداکثر حجم هر سفارش ۲۵ قرارداد) ثبت نماید. حداکثر حجم هر سفارش هر دارایی پایه در مشخصات قرارداد آن دارایی اطلاع‌رسانی خواهد شد.

### دریافت اختاریه افزایش وجه تضمین (Margin Call)

به ازای اخذ هر قرارداد جدید می‌بایست یک وجه تضمین اولیه در حساب مشتری موجود باشد. این مبلغ در پایان هر روز و در فرآیند تسویه روزانه معاملات تعدیل می‌شود، بدین مفهوم که در صورتی که معاملات انجام شده در طی روز منجر به کسب سود شود، این مبلغ به مبلغ وجه تضمین اضافه می‌شود ولی در صورتی که معاملات انجام شده در طی روز به نحوی باشد که مشتری متحمل زیان شود، مبلغ زیان از حساب وی کسر و اصطلاحاً مشتری At Risk خواهد شد. در صورتی که در طی چندین روز متوالی مشتری متحمل زیان شود و این موجب شود که موجودی حساب وی کمتر از ۷۰ درصد مبلغ وجه تضمین اولیه به ازای هر قرارداد شود، مشتری اصطلاحاً Margin Call شده و در این حالت می‌بایست وجه تضمین جبرانی را به حساب خود واریز کند یا بخشی از موقعیت‌های خود را در بازار ببندد به طوری که مبلغ وجه تضمین اولیه به ازای هر قرارداد در حساب وی موجود باشد.

### کارمزد معاملات

به ازای معامله هر قرارداد آتی، از مشتریان کارمزد کسر خواهد شد. میزان این کارمزد در مشخصات قرارداد هر دارایی پایه اطلاع‌رسانی می‌شود. در سامانه بازار مجازی با کلیک بر روی «i» برای هر قرارداد قابل مشاهده خواهد بود.

## ۲. آشنایی با قراردادهای اختیار معامله

در این بخش به توضیح اصطلاحات رایج در معاملات قراردادهای اختیار معامله و قوانین و مقررات حاکم بر آن می‌پردازیم.

### قرارداد اختیار معامله

قرارداد اختیار معامله قراردادی است که در آن یک طرف، اختیار(حق) خرید و یا فروش کالایی را از طرف دیگر خریداری می‌کند. قرارداد اختیار معامله به دو نوع کلی اختیار خرید و اختیار فروش تقسیم می‌شود. در هر کدام از این دو نوع قرارداد، دو طرف خریدار و فروشنده با یکدیگر وارد معامله می‌شوند. قابل ذکر است که چه در اختیار معامله خرید و چه در اختیار معامله فروش، تصمیم‌گیری برای خرید و یا فروش دارایی در آینده به عهده خریدار اختیار معامله می‌باشد. فروشنده اختیار معامله می‌باید از تصمیم خریدار تبعیت کند. با توجه به شرایط قیمتی دارایی پایه، ممکن است خریدار اختیار معامله، احساس کند که استفاده از اختیار معامله منفعتی برای او به همراه ندارد که در این حالت می‌تواند هیچگاه از اختیار معامله خود استفاده ننماید.

### اختیار خرید

خریدار اختیار در قرارداد اختیار خرید، حق خرید یک کالا را در آینده از فروشنده اختیار خواهد داشت. فروشنده اختیار نیز در قرارداد اختیار خرید متعهد است زمانی که خریدار اختیار تمایل به استفاده از حق خود دارد، کالا را به قیمت توافق شده به او بفروشد.

### اختیار فروش

خریدار اختیار در قرارداد اختیار فروش، حق فروش کالا را در آینده به فروشنده اختیار خواهد داشت. فروشنده اختیار نیز در قرارداد اختیار فروش متعهد است زمانی که خریدار اختیار تمایل به استفاده از حق فروش خود دارد، کالا را به قیمت توافق شده از او بخرد.

### قیمت اعمال



قیمتی که در آینده، خرید و فروش کالا مورد نظر بر مبنای آن انجام می‌گیرد. این مبلغ هنگام استفاده از اختیار خرید یا فروش در سرر سید باید به طرف مقابل پرداخت شود. قیمت‌های اعمال در هر نماد معاملاتی توسط بورس تعیین می‌شود.

### نماد معاملاتی

در قراردادهای اختیار معامله، نماد معاملاتی متشکل از دارایی پایه، سال و ماه قرارداد، قیمت اعمال و نوع اختیار به شرح زیر می‌باشد:

GCM MY YCK (K نمایان کننده قیمت اعمال، MM علامت اختصاری ماه قرارداد و YY سال و C نشان دهنده اختیار خرید می‌باشد)

GCM MY YPK (K نمایان کننده قیمت اعمال، MM علامت اختصاری ماه قرارداد و YY سال و P نشان دهنده اختیار فروش می‌باشد)

### قیمت اختیار

در هر یک از قراردادهای اختیار فروش و اختیار خرید، فروشنده اختیار معامله مبلغی را تحت عنوان قیمت اختیار از طرف مقابل بابت اختیاری که به او می‌دهد دریافت می‌کند. این همان قیمتی است که در هر نماد معاملاتی هنگام معامله، به عنوان سفارشات خرید و فروش توسط مشتریان ثبت می‌شود.

### اختیار معامله در سود

یک اختیار معامله را در سود می‌نامیم اگر چنانچه فرد خریدار با اعمال آن به سود برسد. به عنوان مثال اگر در قرارداد اختیار خرید، قیمت نقدی کالا بیشتر از قیمت اعمال قرارداد اختیار باشد، بدین معنی است که خریدار با اعمال اختیار، کالای مورد نظر را با قیمتی کمتر از قیمت نقدی، از فروشنده اختیار خواهد خرید و در نتیجه سود خواهد برد. در این حالت گفته می‌شود که اختیار معامله در سود است.

### اختیار معامله بی تفاوت

یک اختیار معامله را بی تفاوت می‌نامیم اگر چنانچه فرد خریدار با اعمال آن نه به سودی برسد و نه زیان کند. برای مثال اگر در قرارداد اختیار خرید، قیمت اعمال قرارداد برابر با قیمت نقدی کالا باشد، برای خریدار اختیار فرقی ندارد که کالا را از بازار نقدی تهیه کند یا قرارداد را اعمال کند. در نتیجه در این حالت گفته می‌شود که اختیار معامله بی تفاوت نسبت به سود یا زیان است.

### اختیار معامله در زیان

یک اختیار معامله را در زیان می‌نامیم چنانچه خریدار آن با اعمال اختیار معامله زیان کند. طبیعی است که اختیار معامله‌های در زیان هیچ‌گاه اعمال نمی‌شوند. به عنوان مثال اگر در قرارداد اختیار خرید، قیمت نقدی کمتر از قیمت اعمال قرارداد باشد، خریدار با اعمال آن زیان می‌کند. در نتیجه منطقی نیست که از اختیار خود استفاده کند چرا که می‌تواند کالای مورد نظر را با قیمتی کمتر، از بازار نقدی تهیه کند. در این حالت گفته می‌شود اختیار معامله در زیان است.

### حداقل تغییر قیمت

حداقل تغییراتی که در قیمت اختیار در معاملات هنگام ثبت سفارش باید رعایت شود که بر اساس نوع دارایی پایه در بورس تعیین گردد. در قراردادهای اختیار معامله سکه، مبلغ ۱۰۰ ریال تعیین شده است.

### کارمزد معاملات

انجام معامله اختیارات در بازار دارای هزینه معاملاتی می‌باشد که میزان این هزینه‌ها در بازارهای مختلف متفاوت می‌باشند. کارمزدهای معاملاتی قراردادهای اختیار معامله هر دارایی پایه در مشخصات قرارداد در بخش بازار مشتقه سایت شرکت بورس کالای ایران درج می‌شود.

### وجه تضمین اولیه و وجه تضمین لازم

مشتری خریدار نیاز به تودیع وجه تضمین ندارد لیکن جهت ثبت سفارش برای هر قرارداد می‌بایست ارزش معامله به همراه کارمزدهای مربوطه را در حساب عملیاتی خود داشته باشد. ولی از آنجایی که مشتری فروشنده ملزم به ایفای تعهدات در قبال مشتری خریدار می‌باشد، برای ثبت سفارش فروش باید مبلغ وجه

تضمین اولیه را در حساب عملیاتی خود داشته باشد. لذا مبلغ محاسبه شده برای وجه تضمین اولیه فقط در زمان اخذ سفارش کاربرد خواهد داشت. این مبلغ ممکن است در روزهای مختلف، متفاوت باشد. لذا مبلغ آن توسط بورس محاسبه و در اطلاعیه‌ای به اطلاع عموم می‌رسد. همچنین در تابلو معاملاتی مندرج در سایت نیز قابل مشاهده است.

به عنوان مثال اگر مبلغ وجه تضمین اولیه در یک نماد معاملاتی مبلغ A ریال تعیین گردد، مشتری برای اخذ موقعیت فروش در آن قرارداد می‌بایست مبلغ A ریال را در حساب عملیاتی خود داشته باشد. شایان ذکر است اما در پایان روز و پس از محاسبه قیمت پایانی هر نماد، بورس مبلغ نهایی وجه تضمین را تحت عنوان وجه تضمین لازم، اعلام و بر اساس آن وضعیت مشتریان داری موقعیت باز فروش را مشخص می‌نماید. بدین معنی که بورس هر روز وجه تضمین لازم را محاسبه و در سامانه معاملاتی اعلام می‌کند. در نتیجه بر اساس مبلغی که هر روز اعلام می‌شود مشتری می‌بایست حداکثر ۷۰٪ مبلغ اعلام شده را در حساب عملیاتی خود داشته باشد در غیر این صورت اختطاریه افزایش وجه تضمین دریافت خواهد کرد.

### قیمت پایانی

اگر قرارداد اختیار معامله‌ای در یک روز معاملاتی معامله شود، قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی آن روز معاملاتی است. ولی اگر در آن روز معاملاتی، قراردادی معامله نشود، قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله در روز کاری قبل به عنوان قیمت پایانی در نظر گرفته خواهد شد. که در صورت عدم انجام معامله به صورت متوالی در آن نماد، این روند (استفاده از قیمت پایانی روز قبل) حداکثر تا ۲ روز کاری ادامه خواهد داشت، پس از آن، بورس قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله را بر اساس قیمت پایانی قراردادهای زیرگروه هم‌ماه آن نماد و یا به صورت تئوریک محاسبه می‌نماید.

### تسویه معاملات

در پایان جلسه معاملاتی، ارزش قراردادهای اختیار معامله شده (معادل حاصل ضرب قیمت اختیار در حجم قرارداد) از حساب خریدار اختیار کسر و به حساب فروشنده اختیار واریز می‌گردد. کارمزدهای معاملاتی نیز از حساب خریدار و فروشنده کسر و به حساب بورس، سازمان و کارگزار مربوطه واریز خواهد شد.

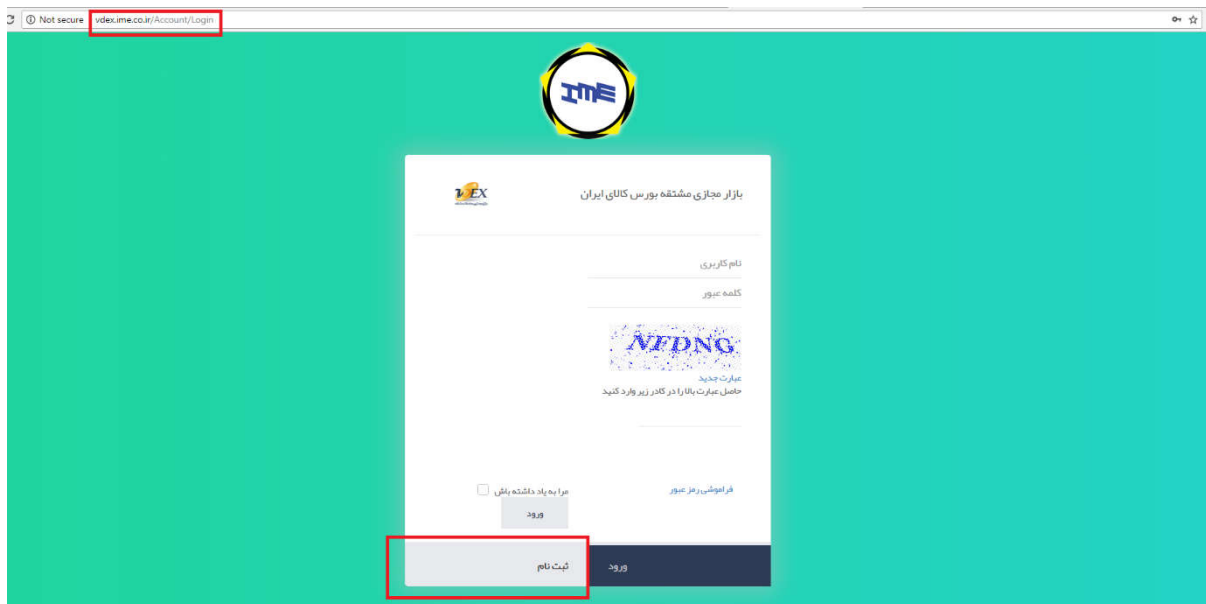
## فصل دوم: بازار مجازی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران

### ۱. معرفی

سامانه بازار مجازی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران، با فراهم آوردن بستری کاملاً مشابه بازار مشتقه، امکانی را فراهم می‌کند تا سرمایه‌گذاران و فعالان جدید بازار بدون نیاز به پرداخت هزینه، مفاهیم و اصول معامله را فراگیرند. ساعت معاملاتی، آمار، قیمت‌های معامله شده، قیمت‌های تسویه، قیمت‌های لحظه‌ای حد نوسان قیمت روزانه و سایر اطلاعات در بازار مجازی کاملاً واقعی و منطبق بر شرایط واقعی بازار مشتقه است، گویی کاربر واقعاً در حال سرمایه‌گذاری و معامله در بازار مشتقه شرکت بورس کالای ایران است. از دیگر امکانات این سامانه، امکان مشاهده لحظه‌ای بازدهی سرمایه‌گذاری و میزان سود کسب شده یا ضرر متحمل شده است.

### ۲. نحوه ورود و عضویت

عضویت در این سامانه از طریق وب سایت سامانه به یکی از دو آدرس [vdex.ime.co.ir](http://vdex.ime.co.ir) و [vdex.ir](http://vdex.ir) در قسمت "ثبت نام" امکان پذیر می‌باشد، پس از تکمیل اطلاعات مربوطه، کد فعالسازی به شماره تلفن همراه اعلام شده پیامک و حساب کاربری فعال خواهد شد.



نام

نام خانوادگی

نام پدر

مرد  زن

کد ملی

تاریخ تولد

روز  ماه  سال

دارایی اولیه \*

ریال 50,000,000

ریال 100,000,000

ریال 200,000,000

ریال 500,000,000

قوانین فوق را مطالعه کرده و می پذیرم.

### ۳. انتخاب مبلغ سرمایه گذاری

در زمان عضویت در بازار مجازی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران، کاربر می تواند مبلغ سرمایه خود را یکی از مبالغ ۵، ۱۰، ۲۰ و یا ۵۰ میلیون تومان انتخاب نماید. بدیهی است با توجه به وجود وجوه تضمین برای اخذ قراردادها، انتخاب مبالغ بالاتر، امکان اخذ تعداد قراردادهای بیشتر را برای کاربر فراهم خواهد کرد. شایان ذکر است مبلغ انتخابی، مبلغی فرضی است و نیاز به پرداخت هیچ وجهی نیست.

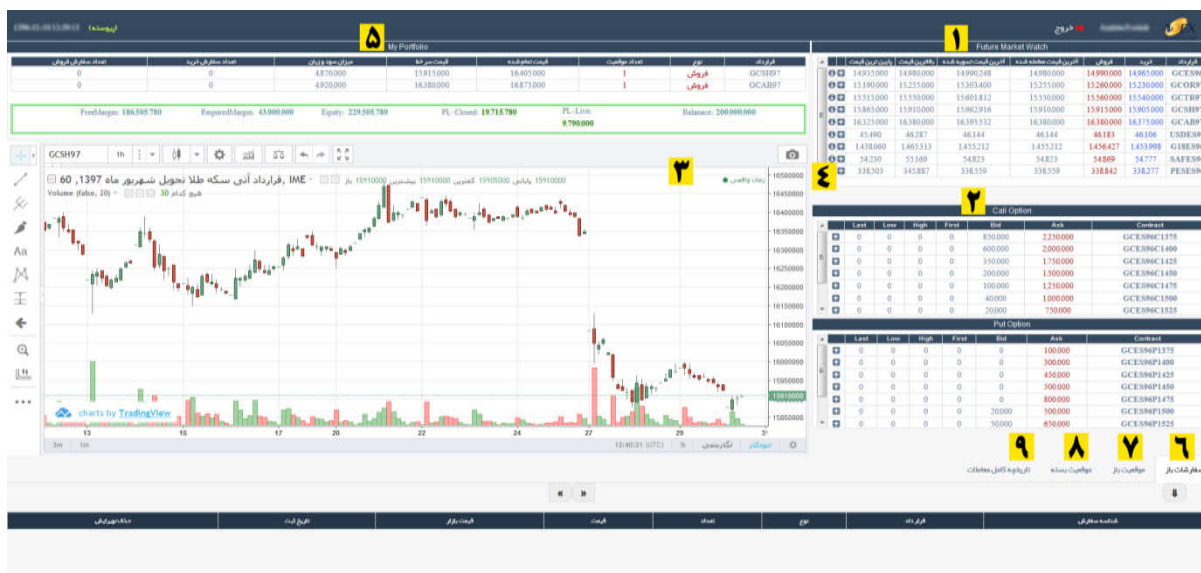
### ۴. نحوه فعالیت سامانه

سامانه بازار مجازی معاملات مشتقه شرکت بورس کالای ایران، در خصوص قراردادهای سکه طلای بهار آزادی منطبق بر بازار واقعی معاملات مشتقه در شرکت بورس کالای ایران و در خصوص سایر قراردادها به تناسب عملکرد فعالان در بازار آتی واقعی سکه طلا، تابع قیمت نقدی دارایی مذکور و انتظارات آینده است. به این معنی که به دلیل اینکه معاملات قراردادهای آتی سکه در بورس کالا راه اندازی شده است، کاربر در

سامانه مجازی معاملات آن، در همان محیط و با قیمت‌های واقعی بازار آتی سکه ولی در محیط مجازی تمرین می‌کند. اما در سایر قراردادهای آتی قابل مشاهده در بازار مجازی، با توجه به اینکه هنوز قرارداد آتی آن در بورس کالا به صورت واقعی راه‌اندازی نشده است، عملکرد بازار مجازی در آن دارایی‌های پایه مبتنی بر قیمت نقدی و بازار فرضی است.

شایات ذکر است ساعات معاملاتی، مقادیر وجوه تضمین، نحوه کشف قیمت تسویه، نحوه انجام سفارشات و... مشابه بازار واقعی است.

کاربر پس از عضویت و ورود به سامانه وارد صفحه اصلی خواهد شد.



## شرح شماره ۱ تصویر: اطلاعات بازار قراردادهای آتی

کاربر اطلاعات بازار قراردادهای آتی را به شرح زیر مشاهده می‌کند؛ قرارداد: نام قراردادهای فعال و قابل معامله در این بخش نشان داده شده است. (دارایی‌های پذیرش شده در بازار قراردادهای آتی در این قسمت نمایش داده خواهد شد. امکان دارد کاربر در این بخش با دارایی‌هایی مواجه شود که هنوز در بازار واقعی قراردادهای آتی قابل معامله نیستند و صرفاً جهت آشنایی و تمرین کاربران در این بخش آورده شده‌اند)

خرید: بهترین سفارش خرید موجود در نماد معاملاتی می‌باشد. (اصطلاحاً سرخط خرید)

فروش: بهترین سفارش فروش موجود در نماد معاملاتی می‌باشد. (اصطلاحاً سرخط فروش)

آخرین قیمت معامله شده: آخرین معامله‌ای است که تا زمان ثبت این تصویر در نماد مذکور انجام شده است.

آخرین قیمت تسویه: قیمت تسویه روز کاری قبل می‌باشد.  
بالاترین و پایین‌ترین قیمت: بیشترین و کمترین قیمتی است که در نمادهای معاملاتی مذکور انجام شده است.

### شرح شماره ۲ تصویر: اطلاعات بازار قراردادهای اختیار معامله

کلیه قراردادهای قابل معامله در قراردادهای اختیار معامله در این بخش وجود دارد؛  
Call option: نمادهای معاملاتی مربوط به قراردادهای اختیار خرید است.  
Put option: نمادهای معاملاتی مربوط به قراردادهای اختیار فروش است.  
خرید: بهترین سفارش خرید موجود در نماد معاملاتی می‌باشد. (اصطلاحاً سرخط خرید)  
فروش: بهترین سفارش فروش موجود در نماد معاملاتی می‌باشد. (اصطلاحاً سرخط فروش)  
اولین، بیشترین، کمترین و آخرین قیمت معامله شده نیز به ترتیب در ستون‌های بعدی قابل مشاهده‌اند.

### شرح شماره ۳ تصویر: نمودار قیمت

کاربر به صورت لحظه‌ای تغییرات قیمت را مشاهده می‌کند، به طوری که اگر تغییری در قیمت‌های معامله شده در نماد انتخاب شده صورت گیرد، نمودار تغییر خواهد کرد.

### شرح شماره ۴ تصویر: انجام معامله و نمایش اطلاعات نماد

در ردیف مربوط به هر قرارداد، دو علامت «+» و «i» وجود دارد، با کلیک بر روی «i» پنجره زیر باز می‌شود. این قسمت حاوی اطلاعات مورد نیاز هر قرارداد می‌باشد. به عنوان مثال اطلاعات نمایش داده شده برای قرارداد آتی طلای آب شده به شرح زیر است:



انجام معامله و سفارش گذاری: در بخش ۴ در ردیف نام هر نماد، با کلیک بر روی «+» پنجره‌ای باز می‌شود که به صورت پیش فرض بهترین قیمت سفارش خرید (سرخ خط خرید) و بهترین قیمت سفارش فروش (سرخ خط فروش) را به شرح زیر نشان می‌دهد:



برای ارسال سفارش، کاربر می‌تواند با کلیک بر روی قیمت نمایش داده شده، قیمت سرخط را انتخاب کند یا با وارد کردن مبلغ مد نظر (با رعایت حد نو سان قیمت روزانه) در قسمت Price، و تعداد قرارداد مد نظر در قسمت Volume، و انتخاب گزینه خرید یا فروش، سفارش خرید یا فروش خود را ثبت نمایند. شایان ذکر است سفارش‌های وارده تاثیری در معاملات واقعی بازار مشتقه نخواهد داشت.

### شرح شماره ۵ تصویر: سبد موقعیت‌ها

در این بخش کاربر می‌تواند وضعیت موقعیت‌های باز خود را در نمادهای مختلف مشاهده کند. قرارداد: نماد معاملاتی که فرد در آن سفارش یا موقعیت باز دارد.



نوع: نوع موقعیت باز از لحاظ خرید یا فروش بودن مشخص می‌شود.  
تعداد موقعیت: تعداد موقعیت‌های باز در هر نماد معاملاتی را نشان می‌دهد.  
قیمت تمام شده: میانگین قیمت‌های معامله شده برای اخذ موقعیت در آن نماد می‌باشد.  
قیمت سرخط: قیمت بهترین سفارش خرید یا فروش (با توجه به موقعیت باز کاربر) در آن نماد معاملاتی در هر لحظه را نشان می‌دهد.

میزان سود و زیان: میزان سود یا زیان تخمینی کاربر در این جا به صورت لحظه‌ای با توجه به قیمت سرخط نمایش داده خواهد شد. بدین مفهوم که اگر کاربر در لحظه، اقدام به بستن موقعیت با قیمت سرخط نماید چقدر سود یا زیان خواهد کرد.

تعداد سفارش خرید: تعداد سفارشات خرید در نماد معاملاتی مشخص شده که توسط کاربر ثبت شده است.  
تعداد سفارش فروش: تعداد سفارشات فروش در نماد معاملاتی مشخص شده که توسط کاربر ثبت شده است.  
Balance: مقدار پولی در حساب عملیاتی کاربر موجود می‌باشد.  
PL-Live: مجموع میزان سود یا زیان تخمینی موقعیت‌های باز کاربر به صورت لحظه‌ای با توجه به قیمت سرخط است.

PL-Closed: میزان سود و زیان موقعیت‌های بسته شده کاربر را نشان می‌دهد.  
Equity: مجموع خالص سود و زیانی که کاربر امروز بدست آورده با موجودی حساب عملیاتی وی را نشان می‌دهد.

RequiredMargin: مقدار وجه تضمین بلوکه شده برای اخذ موقعیت‌های کاربر را نشان می‌دهد.  
FreeMargin: مابه‌التفاوت موجودی حساب عملیاتی کاربر با وجوه تضمین بلوکه شده را نشان می‌دهد.

### شرح شماره ۶ تصویر: اطلاعات سفارشات باز

اطلاعات مربوط به سفارشات باز مشتری نمایش داده خواهد شد. در این بخش منظور از "قیمت"، قیمت سفارش کاربر و منظور از "قیمت بازار"، قیمت سرخط می‌باشد.

### شرح شماره ۷ تصویر: اطلاعات معاملات موقعیت‌های باز

اطلاعات مربوط به موقعیت‌های باز اخذ شده کاربر را نشان می‌دهد. در این بخش منظور از "قیمت"، قیمتی است که کاربر موقعیت باز خود را با آن اخذ کرده و منظور از "قیمت بازار"، قیمت سرخط می‌باشد. لذا سود و زیان در این بخش نیز بر اساس مابه‌التفاوت قیمت معامله شده‌ی آن موقعیت با قیمت سرخط می‌باشد.

### شرح شماره ۸ تصویر: اطلاعات معاملات روز جاری کاربر

در این بخش اطلاعات مربوط به موقعیت‌هایی که کاربر آن‌ها را بسته است نمایش داده می‌شود. منظور از "قیمت باز شدن"، قیمتی است که کاربر با آن موقعیت را اخذ کرده است. منظور از "قیمت بسته شدن"، قیمتی است که کاربر با آن موقعیت خود را بسته است. سود و زیان نیز مابه‌التفاوت قیمت باز شدن و بسته شدن موقعیت می‌باشد.

### شرح شماره ۹ تصویر: اطلاعات معاملات به صورت کلی

در این بخش کل آمار معاملات مشتری نمایش داده خواهد شد.

## فصل سوم: تفاوت های مهم بازار مجازی مشتقه با بازار واقعی مشتقه بورس کلای ایران

### - انتخاب کارگزار، ارائه مدارک احراز هویت و دریافت کد معاملاتی

با توجه به مجازی بودن بازار معاملات مجازی قراردادهای مشتقه، نیازی به انتخاب کارگزار و ارائه مدارک هویتی به وی وجود ندارد و مشتریان تنها از طریق لینک [vdex.ir](http://vdex.ir) و [vdex.ime.co.ir](http://vdex.ime.co.ir) قادر به ثبت نام و تشکیل حساب کاربری خود هستند. در صورتی که مشتری در بازار واقعی جهت دریافت کد معاملاتی می‌بایست به کارگزار مراجعه و ارائه مدارک احراز هویت، درخواست کد کند.

### - افتتاح حساب عملیاتی در بانک‌های سامان یا ملت

با توجه به مجازی بودن بازار مجازی معاملات مشتقه و اینکه کلیه مبالغ سرمایه‌گذاری نیز مجازی است، نیازی به افتتاح حساب واقعی در بانک‌های عامل وجود ندارد. لیکن برای فعالیت در بازار واقعی، مشتری در فرآیند درخواست کد، موظف به اعلام دو حساب بانکی نیز می‌باشد.

### - انجام تراکنش‌های بانکی و واریز مبالغ سود یا زیان

از آنجایی که در معاملات مجازی حساب بانکی وجود ندارد، مبالغ سود و زیان مشتری فقط به صورت مجازی محاسبه می‌شود و در حساب عملیاتی مجازی وی تاثیرگذار و قابل مشاهده خواهد بود. لیکن در معاملات واقعی پس از پایان بازار، مبلغ سود یا زیان به حساب بانکی مشتری واریز یا از آن کسر خواهد شد.

### - ریسک معاملات

بدیهی است به دلیل عدم وجود کد معاملاتی، حساب عملیاتی و مبالغ حقیقی سرمایه‌گذاری در بازار مجازی، معاملات آن بدون ریسک و صرفاً جهت تمرین و آمادگی فعالان جهت ورود به بازار خواهد بود.

### - تسویه معاملات

در بازار مجازی تسویه لحظه‌ای و براساس قیمت بهترین سفارش انجام می‌شود، بدین مفهوم که با توجه به ماهیت تفاوت قیمت موقعیت‌های باز اخذ شده با قیمت سرخط (بهترین سفارش) در نماد معاملاتی مربوطه،

مشتری در هر لحظه قبل از پایان معاملات At Risk یا Margin Call خواهد شد، لذا با توجه به اعلام وضعیت لحظه‌ای، در صورت At Risk یا Margin Call بودن، مشتری قادر به اخذ موقعیت‌های جدید نخواهد بود. سپس در پایان بازار معاملات مشتری بر اساس قیمت تسویه کشف شده تسویه و وضعیت نهایی مشتری از نظر At Risk یا Margin Call بودن مشخص خواهد شد. اما در بازار واقعی، در هر لحظه از جلسه معاملاتی، معاملات مشتری تسویه نمی‌شود لذا مشتری با توجه به موجودی حساب بانکی خود و بدون در نظر گرفتن مبلغ تسویه لحظه‌ای می‌تواند اقدام به اخذ موقعیت کند و فقط در پایان بازار است که وضعیت وی مشخص خواهد شد.

### - وجه تضمین اولیه و اعلام وضعیت At Risk یا Margin Call

چه در بازار مجازی و چه در بازار معاملات واقعی، با اخذ هر قرارداد آتی و متناسب با سایر موقعیت‌های هر مشتری، وجه تضمین اولیه در حساب عملیاتی بلوکه خواهد شد و در صورت تحمل زیان و کاهش موجودی حساب کمتر از مبلغ وجه تضمین اولیه متناسب با موقعیت‌های باز مشتری، اصطلاحاً At Risk خواهد شد. در صورت کاهش موجودی حساب مشتری به کمتر از ۷۰ درصد مبلغ وجه تضمین اولیه، اصطلاحاً مشتری Margin Call خواهد شد. تنها تفاوت بازار مجازی و واقعی در این خصوص، این است که در بازار مجازی مشتری در وضعیت At Risk یا Margin Call، قادر به اخذ موقعیت جدید در همان روز معاملاتی نیست و این وضعیت با توجه به مابه‌التفاوت قیمت موقعیت باز اخذ شده با قیمت سرخط در هر لحظه است ولی در بازار واقعی، وضعیت مشتری با توجه به قیمت تسویه کشف شده در پایان بازار و بعد از ساعت معاملاتی مشخص می‌شود، لذا محدودیت‌های ذکر شده از روز کاری بعد برای وی اعمال خواهد شد.

در صورت Margin Call شدن در بازار مجازی مشتری تا ۱ ساعت پس از شروع جلسه معاملاتی روز کاری بعد فرصت دارد موقعیت خود را ببندد در غیر اینصورت موقعیت باز وی به صورت خودکار با قیمت سرخط بسته خواهد شد.

### - کارمزد معاملاتی

در بازار معاملات مجازی، مبلغ کارمزد به صورت مجازی محاسبه می‌شود و از موجودی مجازی مشتری در لحظه انجام معامله کسر می‌گردد. در معاملات واقعی، این مبلغ از موجودی حساب بانکی مشتری در پایان هر روز کسر خواهد شد.

### - تسویه فیزیکی

بدیهی است در بازار مجازی، معاملات در سررسید معاملاتی به پایان می‌رسد و تمامی موقعیت‌های باز تسویه نقدی می‌شوند و هیچگونه تحویل فیزیکی کالا انجام نخواهد شد لذا قوانین مربوط به گواهی آمادگی تحویل و فرآیند تحویل فیزیکی اجرا نخواهد شد. اما در بازار واقعی مشتریان موظف به ارائه گواهی آمادگی تحویل در مهلت مقرر می‌باشند و همچنین در صورت عدم ایفای تعهدات مربوط به فرآیند تحویل، جریمه خواهند شد.

### - دارایی‌های پایه:

در بازار قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران در حال حاضر فقط قراردادهای آتی سکه طلای تمام بهار آزادی در سررسید های مختلف معامله می‌شود لیکن در بازار مجازی معاملات مشتقه، دارایی‌های پایه جدید که از نظر بورس امکان راه اندازی آنها در بازار وجود دارد، تنها در یک سررسید، ابتدا به صورت مجازی ایجاد شده اند تا علاقمندان به این بازار بتوانند ابتدا به صورت تمرینی بر روی این قراردادها معامله نمایند.

با توجه به اینکه هدف ایجاد سامانه بازار مجازی، آموزش فعالان و آماده سازی آنها برای ورود به بازار واقعی مشتقه می‌باشد، در این سامانه علاوه بر قراردادهای آتی و اختیار معامله سکه که هم اکنون معاملات آن در شرکت بورس کالای ایران انجام می‌شود، امکان انجام آزمایشی معاملات قراردادهای آتی بر روی، طلای آبشده، پسته، زعفران نیز وجود دارد. و در آینده نیز هر قراردادی که برنامه ای برای راه‌اندازی معاملات آتی آن در بازار واقعی وجود داشته باشد. معاملات آزمایشی آن در این سامانه انجام خواهد شد.

همانگونه که در بخش‌های قبلی ذکر شد، کاربر با کلیک بر روی گزینه «i»، بخشی از مشخصات از مشخصات قرارداد این دارایی‌ها را به شرح زیر مشاهده خواهد کرد؛





جدول زیر به طور خلاصه، تفاوت‌های بازار مجازی با بازار واقعی معاملات مشتقه را نشان می‌دهد.

بازار مجازی معاملات مشتقه	بازار واقعی معاملات مشتقه
ندارد	دارد
انتخاب کارگزار	
ندارد	دارد
ارائه مدارک احراز هویت و دریافت کد معاملاتی	
ندارد	دارد
افتتاح حساب عملیاتی در بانک‌های سامان یا ملت	
ندارد	دارد
نیاز به واریز مبلغ وجه تضمین اولیه به حساب عملیاتی	
دارد (به صورت فرضی)	دارد
بلوکه شدن وجه تضمین اولیه	
ندارد	دارد
انجام تراکنش‌های بانکی و واریز مبالغ سود یا زیان	
دارد (براساس قیمت سرخط)	ندارد
مشاهده مبلغ سود و زیان موقعیت‌های باز به صورت لحظه‌ای	
دارد (براساس قیمت سرخط)	ندارد
تسویه معاملات در لحظه	
دارد (به قیمت تسویه بازار واقعی)	دارد
تسویه معاملات در پایان روز	
دارد (در لحظه)	دارد (در پایان روز)
اعلام وضعیت <b>At Risk</b> یا <b>Margin Call</b>	
ندارد	دارد
ریسک معاملات	
دارد (به صورت فرضی)	دارد
کارمزد معاملاتی	
ندارد (تماماً تسویه نقدی)	دارد
تسویه و تحویل فیزیکی	
دارد (در لحظه)	دارد (در پایان روز)
مشاهده گزارشات آمار معاملات	
دارد	ندارد
امکان معامله سایر قراردادهای آتی پذیرش شده (به جز سکه)	



## فصل چهارم: نحوه ورود به بازار قراردادهای مشتقه

در صورتی که مشتریان پس از مطالعه، یادگیری و تمرین در فضای بازار مجازی، آمادگی‌های لازم را برای ورود به بازار واقعی قراردادهای آتی کسب کرده باشند، می‌توانند در بازار واقعی فعالیت کنند. در این بخش به فرآیند ورود به بازار قراردادهای مشتقه می‌پردازیم.

### ۱. انتخاب کارگزار

لیست و اسامی شرکت‌های کارگزاری دارای مجوز معاملات قراردادهای مشتقه (کارگزاری‌هایی که می‌توانید از طریق آن‌ها اقدام به خرید و فروش قرارداد آتی و اختیار نمایید) و مجوز معاملات برخط قراردادهای مشتقه (کارگزاری‌هایی که می‌توانید از طریق آن‌ها سامانه معاملات برخط (آنلاین) دریافت و شخصاً خرید و فروش نمایید) در سایت شرکت بورس کالای ایران در بخش ذینفعان و زیر بخش مجوزها درج شده است.

### ۲. دریافت کد

افراد حقیقی یا حقوقی برای شروع فعالیت در بازار معاملات قراردادهای آتی، ابتدا باید به یکی از شرکت‌های کارگزاری دارای مجوز معاملاتی قراردادهای مشتقه، مراجعه و درخواست کد کنند. پس از ارائه مدارک لازم، شرکت کارگزاری مربوطه مدارک مشتری را به بورس ارسال می‌کند و ظرف مهلت مشخصی، کد معاملاتی قراردادهای آتی برای مشتری صادر خواهد شد.

### ۳. افتتاح حساب عملیاتی

حساب عملیاتی یا به اصطلاح حساب در اختیار بورس، حسابی است که مشتری برای دریافت کد معاملاتی و امکان انجام معامله در بانک‌های عامل افتتاح می‌کند. این حساب به نحوی است که مشتری صرفاً قادر به واریز وجه و همچنین مشاهده اطلاعات مربوط به حساب می‌باشد و حق برداشت از حساب مذکور در اختیار بورس کالا می‌باشد. بانک‌های عامل قراردادهای مشتقه شرکت بورس کالای ایران، فقط بانک‌های سامان و ملت می‌باشند.

### ۴. مبلغ مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری

هر سرمایه‌گذار می‌تواند با توجه به شرایط خود مبالغ متفاوتی را برای سرمایه‌گذاری در بورس اختصاص دهد. تنها نکته قابل ذکر در قراردادهای آتی، وجود مبلغی تحت عنوان وجه تضمین اولیه برای اخذ هر قرارداد است. لذا مشتریان می‌بایست برای اخذ هر قرارداد، مبلغ وجه تضمین اولیه را در حساب عملیاتی خود داشته

باشند. همچنین در قراردادهای اختیار معامله نیز، مشتری خریدار ارزش خرید قرارداد و مشتری فروشنده وجه تضمین اولیه را متناسب با سفارش‌های خود در حساب عملیاتی داشته باشند. شایان ذکر است برای معاملات در دو بازار قراردادهای آتی و اختیار معامله نیازی به افتتاح دو حساب بانکی نیست. مبالغ واریز شده توسط سرمایه‌گذار، در سامانه‌های بورس سی قابل تفکیک به معاملات آتی و اختیار می‌باشد.

#### ۵. امکان انجام معامله به صورت برخط (آنلاین)

در صورتی که کارگزار شما، مجوز معاملات برخط داشته باشد، در صورت دارا بودن شرایط زیر می‌توانید اقدام به دریافت کد برخط از شرکت کارگزاری نمایید:

- حداقل ۱۸ سال سن
- حداقل مدرک دیپلم
- تایید صلاحیت حرفه‌ای مشتری توسط کارگزار

مخاطبان گرامی جهت کسب اطلاعات بیشتر، می‌توانید سایر بروشورهای آموزشی قراردادهای مشتقه را در قسمت آموزش و پژوهش، بخش مستندات آموزشی سایت شرکت بورس کالای ایران به نشانی [www.ime.co.ir](http://www.ime.co.ir) مطالعه فرمایید.